

2017-12-04

Näringsdepartementet

Rådets möte jordbruk och fiske den 11–12 december 2017

Dagordningspunkt 4

Rubrik: Meddelande från kommissionen om framtiden för livsmedel och jordbruk

- Föredragning av kommissionen och diskussion

Dokument: COM (2017) 713 final

Tidigare dokument: Ej aktuellt.

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden: Framtida GJP diskuterades på rådet den 17 juli och var då föremål för information till miljö- och jordbruksutskottet samt samråd i EU-nämnden.

Bakgrund

Ett offentligt samråd om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken, GJP, initierades av kommissionen i februari och pågick till maj 2017. Samrådet följdes av en konferens om framtida GJP i juli och därefter en diskussion på jordbruks- och fiskerådet i juli om konferensens slutsatser. Den 29 november 2017 presenterade kommissionen ett meddelande om framtida GJP som kommer att åtföljas av lagförslag, preliminärt under sommaren 2018.

Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej aktuellt.

Svensk ståndpunkt

Regeringens position för framtida GJP

Med utgångspunkt i de utmaningar som jordbruket och landsbygden står inför och utifrån regeringens ambitioner om en väsentligt minskad EU-budget som följer av Storbritanniens aviserade utträde ur EU har regeringen föreslagit följande övergripande ståndpunkt för hur GJP bör förändras efter 2020. Denna förankrades i EUN inför rådsmötet i juli 2017.

Utformningen av GJP har betydelse för jordbrukets lönsamhet, uppfyllandet av olika miljömål och utvecklingen av landsbygden. Samtidigt kan effektiviteten i den nuvarande politiken utvecklas för att möta utmaningen som följer av Storbritanniens aviserade utträde ur EU och behovet av betydande minskningar av budgetresurserna kommande budgetperiod. Att utveckla GJP är även nödvändigt för att möta FN:s hållbarhetsmål och för att understödja en övergång till en biobaserad ekonomi.

Förenkling av politiken behöver vara utgångspunkten i kommande reform. Nuvarande GJP leder till höga administrativa kostnader för såväl lantbrukare som myndigheter. En viktig förändring är att ändra reglerna för revision som behöver bli mer förutsägbara och proportionerliga samt baseras på risk och väsentlighet.

Det krävs även ett förändrat fokus i GJP från den första pelarens direktstöd till den andra pelaren med dess landsbygdsprogram. Det är vidare viktigt att säkerställa en fortsatt marknadsorientering av GJP.

Genom att investera i åtgärder som stärker jordbrukets konkurrenskraft och hållbara produktivitet inom ramen för landsbygdsprogrammet kan jordbrukets behov av inkomststöd minska. De nuvarande direktstöden riskerar att kapitaliseras i högre markvärden och högre arrenden vilket leder till en ineffektiv politik som även försvårar för unga och nya jordbrukare att komma in i jordbruket. Direktstöden bör minska väsentligt och jämnas ut mellan medlemsländerna. På längre sikt bör de fasas ut. Som ett led i att förenkla politiken anser regeringen att det nuvarande systemet med stödrätter bör fasas ut.

Det finns möjlighet till ökad måluppfyllelse jämfört med idag genom kompletterande ersättningar som riktas mot marker med höga kultur- och miljövärden och till regioner med sämre produktionsförutsättningar.

Högre effektivitet och miljönytta är även möjlig genom att ta bort förgröningsstödet i den första pelaren och istället arbeta med riktade åtgärder inom ramen för landsbygdsprogrammet. Regeringen anser även att systemet med tvärvillkor behöver ses över och att det bör tas bort för åtgärder i landsbygdsprogrammet. För att öka miljö- och klimatnyttan med

GJP bör kräva för hur stor del av landsbygdsprogrammet som går till dessa åtgärder öka.

Regeringen anser att riskhanteringsinstrumenten kan behöva utvecklas i kommande reform för att öka effektiviteten och flexibiliteten av dessa åtgärder. Samtidigt krävs det att man säkerställer lika konkurrensvillkor mellan jordbrukare i olika medlemsländer och en fortsatt marknadsorientering. Det är därför viktigt att riskhanteringsinstrumenten inte förhindrar att jordbrukarna nås av marknadens signaler. I nuvarande GJP finns en krisreserv i syfte att omfördela medel från direktstöden till olika former av krisåtgärder. Regeringen anser att regler och kriterier för krisreserven behöver ses över för att den ska kunna bli ett restriktivt men användbart instrument när en riktig kris inträffar.

Samordningen mellan landsbygdsprogrammet och andra europeiska fonder behöver förstärkas för att öka effektiviteten. Det nya innovationspartnerskapet har varit värdefullt för jordbruket och regeringen bedömer att detta instrument även bör göras tillgängligt till andra relevanta sektorer på landsbygden.

Regeringen anser även att det finns skäl att ändra reglerna för djurvälståndssättningar så att det blir möjligt att kompensera lantbrukare som vidtar åtgärder som går längre än EU:s gemensamma lagstiftning oavsett om åtgärderna är ett rättsligt krav eller praxis i det enskilda landet.

På jordbruks och fiskerådet kommer diskussionen om meddelandet att utgå från två frågor, 1. *Vad medlemsstaterna anser om meddelandet*, och 2. *Vad medlemsstaterna anser saknas i meddelandet*. Nedan följer förslag till svensk position för dessa frågor.

1) Vad anser medlemsstaterna om meddelandet:

En ny förvaltningsmodell

Regeringen anser att det är viktigt att diskussionen om framtida GJP beaktar behovet av budgetneddragningar som en följd av Storbritanniens aviserade utträde ur EU och att det i en större utsträckning borde ha beaktats i meddelandet.

Regeringen anser att det är positivt att meddelandet berör strukturen för hur GJP:s mål bättre ska uppnås. Regeringen ser positivt på den föreslagna nya förvaltningsmodellen som innebär en ökad subsidiaritet och att större ansvar för politikens inriktning åläggs medlemsstaterna. En sådan förändring kan innebära att politiken blir effektivare, enklare och mer

resultatorienterad. Det är dock viktigt att beakta att meddelandet endast sätter ramarna och att många frågor och detaljer om den nya förvaltningsmodellen förblir obesvarade till dess att lagförslagen presenteras. Regeringen ser det därför som viktigt att verka för att den föreslagna inriktningen faktiskt leder till en effektivare, enklare och mer resultatorienterad politik som bidrar till en ökad hållbar produktivitet och ökad konkurrenskraft. Regeringen anser vidare att åtgärder inom landsbygdsprogrammet har större förutsättningar att främja konkurrenskraft och hållbar produktivitet än gårdsstödet och förordar därför ett ökat fokus på dessa åtgärder inom ramen för totalt sett väsentligt lägre utgifter för GJP.

En ökad ambition för miljö- och klimat ser regeringen som ett positivt budskap i meddelandet. Det är positivt att en översyn av förgröningen lyfts fram. Det är en central fråga hur ett nytt system med åtgärder för att uppnå miljö- och klimatnytta kan utformas på ett enkelt och effektivt sätt. Det är viktigt att den nya modellen innebär frihet under ansvar, ett större fokus på riktade åtgärder och att kommissionen undviker detaljregler i sekundärlagstiftning och riktlinjer.

Regeringen ställer sig positiv till meddelandets budskap om tillväxt på landsbygden, men regeringen vill i sammanhanget understryka sin uppfattning att skogspolitik ska vara nationell kompetens och att tillväxt på landsbygden inte främst tillförsäkras genom medel på EU-nivå.

Regeringen ser även positivt på kommissionens förslag om att fortsätta utjämningen av direktstödsnivåerna mellan medlemsstaterna, men framhåller att utjämningen måste ske på en lägre nivå än dagens medelvärde. Regeringen ställer sig tveksam till förslaget om capping då det riskerar motverka strukturomvandling och en ökad konkurrenskraft. Regeringen förespråkar en generell neddragning av direktstöden som bör minska väsentligt och på sikt fasas ut.

2) Vad saknas i meddelandet?

Regeringen anser att meddelandet borde haft ett större fokus på marknadsperspektivet och effektivitet i branschen som helhet. Regeringen anser att det är viktigt att öka marknadsorienteringen och inte bara bibehålla den.

Regeringen anser även att meddelandet kunde ha fokuserat mer på förenkling av revisionssystemet. Regeringen anser att ett förenklat revisionssystem som bygger på risk och väsentlighet, en integrerad kontroll

och revisionsstruktur (single audit), samt målstyrning istället för detaljreglering är nödvändigt för att förenkla politiken och minska den administrativa bördan. En sådan förändring är även en förutsättning för att de föreslagna ändringarna av förvaltningsmodellen leder till en effektivare, enklare och mer resultatorienterad politik.

Europaparlamentets inställning

Europaparlamentet har inte tagit ställning till meddelandet i nuläget.

Förslaget

Meddelandet är kommissionens inriktningsförslag för den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) efter 2020. Meddelandet följer kommissionens offentliga samråd som skedde under 2017.

En ny förvaltningsmodell

En av de mer väsentliga förändringarna som föreslås i meddelandet är förslaget till ny förvaltningsmodell för GJP. Den nya inriktningen innebär enligt meddelandet en ökad subsidiaritet och att ett större ansvar för politikens inriktning åläggs medlemsstaterna. I den nya modellen ska politikens mål samt vissa krav slås fast på EU-nivå, samtidigt som medlemsstaterna i större utsträckning ska ansvara för hur målen ska nås. Kommissionen ska fortsatt övervaka och kontrollera politiken samt budgetens genomförande.

Ekonomisk hållbarhet, investeringar och riskhantering

Meddelandet betonar att jordbrukssektorns förmåga att hantera utmaningar måste stärkas. Kommissionen ser framför sig vissa förändringar i direktstödet i syfte att öka effektiviteten av stödet, bl.a. fortsatt utjämning mellan medlemsstaterna och att stöd i högre utsträckning ska gå till aktiva jordbrukare. Samtidigt överväger kommissionen en mer genomgripande förändring av gårdsstödet. Några alternativ som övervägs är bland annat capping och degressiva stöd som innebär att medel omfördelas från stora till små jordbruk. Investeringar, diversifiering och strukturomvandling nämns som några viktiga faktorer för att stärka jordbruket och att göra investeringsstödet mer effektivt nämns som ett förslag. Vad gäller riskhantering menar kommissionen att nuvarande instrument kan ses över för att öka utnyttjandegraden.

Miljö och klimat

Meddelandet framhåller vikten av miljö och klimat och en ny struktur föreslås ersätta förgröningen och nuvarande åtgärder i

landsbygdsprogrammet. Strukturen ska utgå från den förändrade förvaltningsmodellen och utgöras av både obligatoriska och valfria åtgärder. Den nya strukturen lägger ett större ansvar för genomförandet hos medlemsstaterna samtidigt som vissa grundkrav sätts på EU-nivå.

Landsbygd

Kommissionen menar att det finns strukturella problem på landsbygden i form av brist på arbetstillfällen, bristfällig infrastruktur och service och att det därför finns ett behov av investeringar, både av medlemsstaterna och EU. Kommissionen pekar också på att GJP är ett av flera politikområden som verkar för landsbygdens utveckling. En samordning med sammanhållningspolitiken och nationella initiativ skulle kunna leda till en enklare administration och mindre byråkrati.

Meddelandet pekar på att bland annat ren energi, bioekonomi och cirkulär ekonomi kan ge möjligheter till utveckling på landsbygden. Jord- och skogsbruk är viktiga för att utveckla dessa möjligheter och kommissionen menar därför att dessa områden bör vara en prioritering för medlemsstaternas strategiska planer enligt den nya föreslagna leverensmodellen.

Nya jordbrukare

Meddelandet betonar att generationsväxling inom jordbruket bör utgöra en prioriterad fråga i kommande reform av GJP och att medlemsstaterna bör få mer frihet, och ta mer ansvar, i utformningen av stödet till unga. GJP kan stötta genom exempelvis högre stöd för nya jordbrukare och/eller engångsbetalningar. Vidare menar kommissionen att finansiella instrument behöver utformas på ett sätt som bättre kan stötta unga i de problem en nyetablering av verksamheten medför, stöd för att underlätta för äldre jordbrukare att avveckla/föra vidare sin verksamhet, stimulera kunskapsöverföring vid generationsväxling samt underlätta sådana processer.

Hälsa, näring och matsvinn

I meddelandet lyfter kommissionen att nya möjligheter kan utforskas för hur GJP kan ha en roll i att främja en hållbar användning av växtskyddsmedel. Kommissionen anser även att GJP ska spela en större roll i att komma till rätta med antibiotikaresistens, hälsoproblem och matsvinn.

Handel och migration

Kommissionen menar att EU fortsatt ska ha en ledande roll i WTO och att det är viktigt att bibehålla marknadsorienteringen av GJP. Samtidigt menar kommissionen att det finns behov av att fortsatt beakta känsliga sektorer inom EU i handelsavtal. Kommissionen påpekar i meddelandet även GJP:s

roll i migrationsfrågan och menar att GJP måste ta ett större ansvar, till exempel föreslås kunskapsöverföring och utbildning av afrikanska jordbrukare med hjälp av europeiska bondeorganisationer, men även landsbygdsprogrammets roll i integreringen av migranter genom bland annat Leader.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Ej aktuellt i nuläget.

Ekonomiska konsekvenser

Ej aktuellt i nuläget.